Med **hundingium** åsyftas namnet Hunninge på gårdar ett par kilometer Ö om Klinte kyrka. Ännu ett runbelägg på namnet finns i putsristningen G 129, *huntenkia* gen. pl., från år 1508. Båda dessa belägg är alltså tidigare än det från skrivna källor äldsta kända i Ortnamnsarkivet i Uppsala, *lasse hundenge* (1523 skb. G).

Inledningsorden *með naðum Guðs* är den välkända devotionsformeln *Dei gratia* i medeltida diploms intitulatio. Se härom Å. Ljungfors, Bidrag till svensk diplomatik före 1350 (1955), s 76f.

Runföljden 44–47 **dail** återger den normala gutniska formen av ordet. Diftongen i **giavit** speglar ristarens sydgutniska uttal. Se härom H. Pipping, Om runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna (Skr. utg. av K. Hum. Vet.-Samf. Uppsala 7: 3, 1901), s. 51.

Texten är som gravskrift ovanlig både till form och innehåll. Inskriften lämnar meddelande om själagåva, dvs. om gåva av jord till kyrkligt ändamål: »för sin själ . . .», men omtalar inte på traditionellt sätt den döde, som vilar under hällen, ej heller hans anhöriga som ombesörjt gravvården. Anledningen härtill känner vi inte. Utrymmet har i varje fall inte lagt hinder i vägen för ett tillägg. Å andra sidan är den föreliggande texten i sig ett avslutat helt. På en viktig punkt kan inskriften suppleras (lakunen mellan r. 41 och 42 som uppstått med förlusten av högra övre hörnet, markerad av Ekdahl och omnämnd av Säve) med hjälp av bestämmelserna i Gutalagen: Rodvald har givit t i o n d edelen av sin jord. I Gutalagen kap. 7 § 2 stadgas nämligen: »Om världslig man [dvs. lekman] vill giva jord till kloster eller till kyrka, då give han en tiondedel av sin jordegendom och ej mera, utom i det fall att hans fränder tillåta det.» (Svenska landskapslagar, tolkade av Å. Holmbäck och E. Wessén, IV, 1943, s. 210). Detta överensstämmer med ett brev år 1230, vari påven Gregorius IX stadfäster den gamla stadgan, att på Gotland »propter angustiam terre» ingen fick av jordegendom testamentera till kyrkor mer än en tiondedel (SD 1, s. 258). Se vidare påvebrev den 10 juni 1274 angående testamentsrätt på Gotland (L. M. Bååth, Bidrag till den kanoniska rättens historia i Sverige 1, 1905, s. 161f.) och biskopsstatut för Gotland 1329 (Synodalstatuter, utg. av J. Gummerus, 1902, s. 84), § 9.

De båda namngivna männens inbördes relation framgår inte av texten, men möjligen förhåller det sig så att Hallvat är son till Rodvald och den som ombesörjt gravvården. Under intryck av kyrkans och de jordägande böndernas stridiga ekonomiska intressen och lagens bestämmelser härutinnan har han i textens avfattning på ett bestående sätt som arvinge godkänt och bekräftat Rodvalds testamentariska förordnande.

Inskriften är svår att tidsbestämma. Gravhällens form pekar mot yngre medeltid liksom det stora korset. Det lilla korset säger i sammanhanget mycket litet. Det är till typen äldre men kan ju tyvärr inte med någon säkerhet relateras till inskriften. På devotionsformelns användning vågar man inte grunda någon datering. Runornas läge – fritt mellan ramlinjerna – ger heller inte något utslag. Motsvarande finns visserligen bl. a. på G 158 från 1300-talets första fjärdedel, men G 158 är kvalitativt vida överlägsen G 164. Jag håller snarast G 164 för yngre än G 158.

165. Klinte kyrka

Pl. 25

Litteratur: F 139. J. Peringskiöld, Monumenta Sveo-Gothorum, Vol. 8 (hs Fh 8 i Kungl. Bibl.), bl. 102; W. Uppström, Brev t. C. Säve 17.8.1864 (i C. Säve, Runologiska anteckningar 21, ATA); C. Säve, Brev t. P. A. Säve 28.8.1864 (avskr. i hs R 623: 5 i UUB, s. 632), 30.8.1864 (ibid. s. 636); P. A. Säve, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 294f., Gotland 1864 (hs S 40 n i UUB), s. 190; A. Ahlander, Runstenar i Klinte på Gotland (anteckningsblad juli 1886 i P. A. Säves samling S 170 II i UUB); H. Pipping, Runinskrifter undersökta 1902 (ATA), nr 9; O. v. Friesen i Sveriges kyrkor, Gotland bd 3 (1942), s. 330; E. Wessén, Utkast till manus (ATA); E. Klint t. E. Svärdström 2.11.1970 (ATA); E. Svärdström, Runfynd 1971 (i Fornvännen 1972), s. 255.

Äldre avbildningar: Bläckteckning av okänd i Peringskiöld a. a.; Pipping foto 1902 (ATA).

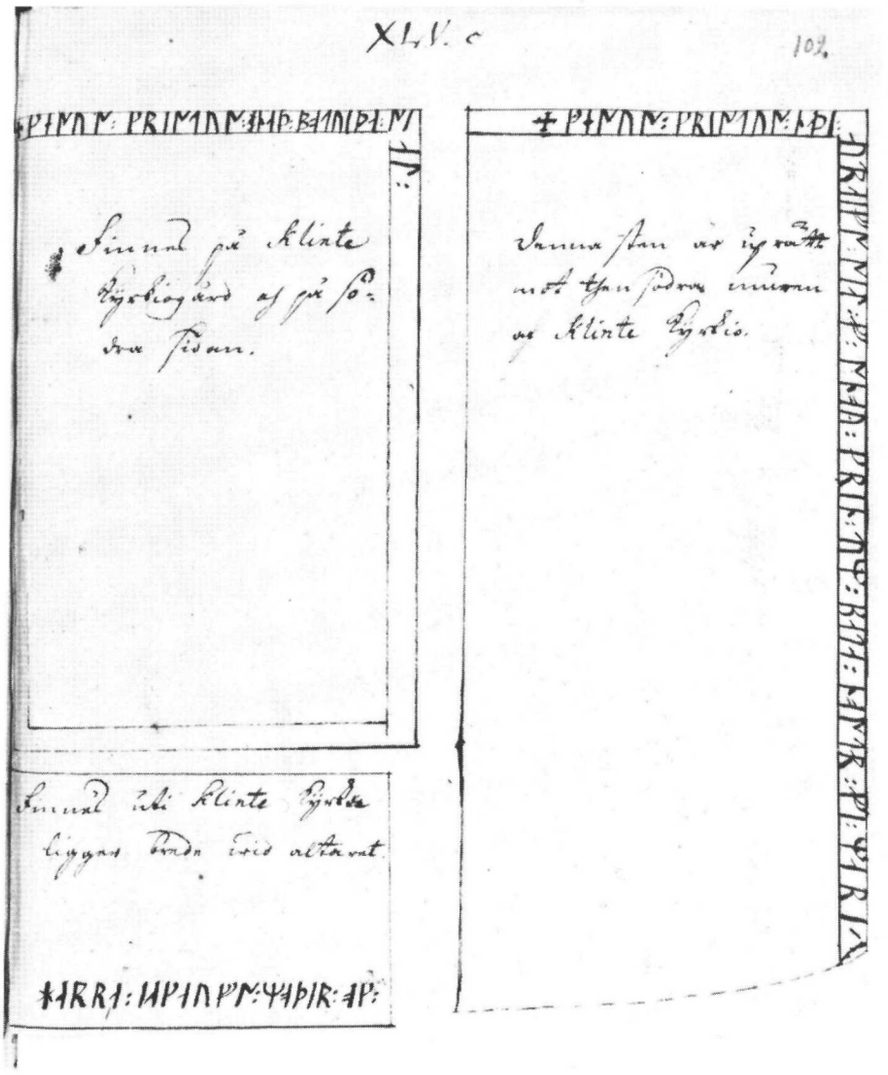

Fig. 20. G 165, 167, 168. Klinte kyrka. Efter teckningar i J. Peringskiölds Monumenta, bl. 102.

Gravhäll med runinskrift. Den fanns enligt en teckning i Peringskiölds Monumenta »uti Klinte kyrkia ligger brede wid altaret» (fig. 20) men har inte blivit uppmärksammad, vare sig av C. G. Hilfeling 1799 eller N. J. Ekdahl 1826, och är inte redovisad i J. G. Liljegrens Runurkunder (1833) och C. Säves Gutniska urkunder (1859). Den upptäcktes på nytt av P. A. Säve 1864 »uti stor-gången»; den var »afslagen» men synbarligen bevarad i sin helhet (3,5 alnar lång). W. Uppström ger 17.8. samma år läget sålunda: »i kyrkan näst intill [L] N:o 1751 [G 164], vester om dess norra hälft» Detta stämmer med A. Ahlanders uppgift 1886, att den låg »i kyrkan, nordvest om N:o 1 [G 164]». Den hade tydligen flyttats från sin tidigare plats i koret. År 1902 blev gravhällen upptagen ur kyrkgolvet och uppställd utanför kyrkan. Härom meddelar Hugo Pipping: »Låg i kyrkgolfvet på gången mellan bänkraderna och med ena långsidan täckt [en dryg decimeter av högra långsidan, av foto att döma]. Upptogs ur golfvet och uppställdes mot tornets södra portal. Kyrkoherden lofvade ombesörja stenens förflyttning inomhus.» Av Pippings foto och måttsuppgifter framgår, att det endast var den större delen av stenen som åtgärden gällde. Om det avslagna,

mindre stycket som Säve sett meddelas ingenting. Vid O. v. Friesens besök i Klinte 1923 var stenen emellertid försvunnen, och den eftersöktes förgäves av E. Wessén 1944 och 1961. År 1970 återfanns den av klockare Hilding Wahlgren 100 m SO om kyrkan, stående lutad mot ytterväggen till »den gamla likvagnsboden» å nuvarande fastigheten Kyrkskolan 1:2. Enligt Wahlgren hade denna häll och G 169 förmodligen tagits tillvara av »gamle klockare August Larsson, som tjänstgjorde 1900–1949, vid omläggningsarbeten på kyrkogården». Stenens huvudända har icke återfunnits. Hällen förvaras temporärt i prästgårdens f. d. stall V om huvudbyggnaden.

Ljusgrå kalksten. Nuvarande längd 1,19 m, bredd 61–56 cm, tjocklek 14 cm. Runornas höjd 5 cm. Endast den vänstra långsidan (med runinskriften) har den ursprungliga huggningen bevarad, de övriga tre sidorna är senare tillhuggna. Ytan är slät och nött. Runorna, med basen mot stenens kant, är knivsmalt huggna, numera grunda.

Inskrift:

... **herra** : **iakaufs** : **moþir** : **ok** : **hehuiþar** +
5 10 15 20 25

»... herr Jakobs moder och Hägvids.»

Till läsningen: Formen på **r**-runan är avancerad, bistaven är sluten och dess överdel rundad, typen överensstämmer helt med den latinska versalen. Stingningen av **e**-runorna har skett med ett litet tvärstreck. Av 1 **h** återstår i stenens kant övre delen av huvudstaven samt bistavarna t. h. om huvudstaven. 5, 7 och 9 **a** har, liksom **o**-runorna, ensidig bistav; r. 26 däremot dubbelsidig och liknar således en **æ**-runa men har troligen sin förklaring i att ristaren på grund av det trånga utrymmet till föregående runa, 25 **þ**, för tydlighetens skull sett sig nödsakad att placera bistaven (av samma längd som övriga **a**-bistavar, 2 cm) så att den skär huvudstaven; hade ristaren avsett en palatal vokal här hade han säkerligen valt runan **e** eller **i**. 11 **f** är säker. 12 **s** har gotländsk form. R. 18–19, 23, 25 och 27 är starkt slitna med vissa detaljer förlorade, dock är karakteristika bevarade och runorna säkra. Ristningen avslutas med ett litet enkelt kors.

Upptecknigen i Peringskiölds Monumenta omfattar bara runföljden 1–19, läst på samma sätt som ovanstående. Möjligen har resten varit dold av altaret. – För P. A. Säve har däremot också inskriftens slut varit tillgängligt: ... **herra** : **iakaufs** : **moþir** : **ok** : **he͡khuiþar** + och han tillägger med avseende på stenens numera förlorade huvudända: »det mindre stycket af sten har någon runskrift (framför detta), men alld:s utplånad». – Carl Säve skriver 1864: »Klinte-stenarna hafva nu ock blifvit upplysta så mkt de torde kunna blifva. Den nyfunna Klinte-stenen: **herra** : **iakufs** : **moþir** : **ok** : **h - huiþar** + (det sista ordets andra runa lär väl ej vara ngt annat än ett **e** med ett par onödiga bistreck el. sprickor), bör väl öfversättas med: Herr Jakobs och Hehvids (d. ä. Hegvids) moder; ty Hehviþar är g. sg. af Hehviþr.» – A. Ahlander: **harra** : **iakaufs** : **moþir** : **ok** : **he͡khuiþar** ... – Hugo Pipping har exakt samma läsning som den ovan hävdade.

Om namnet *Iakobr* se G 13. Belägget i G 165 visar förutom gotländsk vokalism utvecklingen *p*>*f* framför *s* (se härom E. Wessén, Svensk språkhistoria 1, 8. uppl. 1968, § 23:2). Titeln *herra* anger att Jakob har varit sockenpräst i Klinte. Om inskriftens andra namn, *Hegviðr,* se G 33. Namnet är sparsamt belagt även på fastlandet. Runföljden har av samtliga forskare med rätta uppfattats som genitiv.

Beträffande inskriftens avfattning har den förmodligen följt mönstret »Här vilar X ...» med eller utan bestämningar om hemort och släktskap. Utefter långsidan bör ha rymts inemot ett 20-tal runor före de bevarade; om texten har inskränkt sig till långsidan, kan den knappast ha rymt några bestämningar. Möjligen har den dock inletts utefter huvudändan och givit andra upplysningar, än dem vi känner, om den dödas personliga och lokala relationer: »... hustru till Y från gården ...» Mot en sådan bakgrund faller det sig också naturligt att uppfatta runföljden 20–27, som står utan något som helst bestämningsord, som en genitivform relaterad till **moþir** och inte som en med detta ord samordnad nominativ.

Inskriften har sannolikt tillkommit under senmedeltiden.